

Universiteit Utrecht

**Communicatie tussen biologische ouders en gezinshuisouders:
gespreksthema's en mate van betrokkenheid.**

Niek van Steenbergen

Universiteit Utrecht

Studentnummer: 5777550

Master Youth Studies

Supervisor: Ina Koning

Juni 2019

Dankwoord

Via deze weg wil ik de mensen bedanken, die mij enorm hebben geholpen en gesteund tijdens het schrijven van de masterthesis. Mijn begeleidster I. Koning, dank voor alle tips, welkome feedback en dosis vertrouwen. Ik voelde me hierdoor zeer gesteund. M. Noordegraaf wil ik ook bedanken, aangezien zij vanuit de Christelijke Hogeschool Ede (CHE) mij de kans heeft gegeven om mijn thesis op de CHE te schrijven. Daarnaast hebben we veel gespard en gesproken over de opzet van de thesis en heb ik enorm veel geleerd over kwalitatief onderzoek. Tot slot wil ik mijn vriendin, vrienden, familieleden en collega's benoemen. Alle vragen over de voortgang van de thesis en de status ervan; tof dat jullie meeleeften en interesse toonden. Dank daarvoor.

Abstract

Due to frequent (unplanned) breakdowns, it happens too often that a young person's stay in a professional foster family ends prematurely. One of the factors that might prevent such breakdown is that professional foster parents (PFP) and biological parents (BP) come to a constructive cooperation. In this study, contact moments (i.e. WhatsApp and telephone) between PFP and BP were investigated, after which practical recommendations were made for GHO and BO. Transcripts of WhatsApp and telephone conversations from 13 cases were analyzed on the basis of themes and the degree of involvement of the BP. In addition, the sequence of the dialogue was analyzed using the conversation analysis as a method. Results show that there are in particular practical themes that are discussed between PFP and BP. BP are most involved in conversations when PFP ask them specific questions. The sequence analysis showed that when normative themes are discussed, conversations take longer. An explanation for this might be that normative conversations are treated more delicate. Moreover, the results emphasize the influence of the coupling part on the degree of involvement, so that both PFP and BP can use this to realize a joint decision.

Keywords: professional foster parents, biological parents, cooperation, communication, degree of involvement

Samenvatting

Wegens vaak (ongeplande) breakdowns komt er te vaak voortijdig een einde aan het verblijf van de jongere in het gezinshuis. Om dit te voorkomen blijkt het van groot belang te zijn dat gezinshuisouders (GHO) en biologische ouders (BO) tot een constructieve samenwerking komen. In deze studie zijn de contactmomenten (i.e. WhatsApp en telefoon) tussen GHO en BO onderzocht en vertaald naar praktische aanbevelingen voor GHO en BO. Transcripties van WhatsApp- en telefoongesprekken van 13 casussen zijn geanalyseerd op basis van het object van afstemming en de mate van betrokkenheid van de BO. Daarnaast is er met behulp van de methode van conversatieanalyse gekeken naar de sequentie van de gesprekken. Resultaten zijn aan er met name praktische afstemmingen zijn en dat de mate van betrokkenheid van de BO veelal wordt uitgevraagd. De sequentieanalyse laat zien dat de meeste en langste sequentie-expansies met name voorkomen bij normatieve afstemmingen. Dit kan worden verklaard, doordat normatieve onderwerpen als meer delicaat worden behandeld. Daarnaast benadrukken de resultaten de invloed van het gebruikte paardeel op de mate van betrokkenheid, waardoor zowel GHO als BO dit kunnen gebruiken om een gezamenlijk besluit te realiseren.

Kernwoorden: biologische ouders, gezinshuisouders, afstemming, mate van betrokkenheid, communicatie

In de meeste gevallen groeien kinderen op bij hun ouders, maar dit is niet altijd het geval. In 2016 woonden er namelijk 2594 jongeren in een gezinshuis; een huis wat wordt beheerd door een professionele opvoeder en bedoeld is voor jongeren die niet meer thuis kunnen wonen, en meestal daar verblijven totdat zij volwassen zijn (Wunderink, 2017). Die langdurigheid van het verblijf is kenmerkend voor een gezinshuis, maar helaas vinden er vaak (ongeplande) breakdowns plaats; dat wil zeggen een ongewenste overplaatsing van de jongere (Van de Koot & Noordegraaf, 2018). Dit heeft 65% van de gezinshuisouders weleens meegemaakt (Gardeniers & De Vries, 2012). Een breakdown heeft verschillende oorzaken, zoals probleemgedrag van de jongere, een onzorgvuldige matching tussen de jongere en de gezinshuisouder of problemen in de samenwerking met de biologische ouder(s) (BO) die bijvoorbeeld de plaatsing in het gezinshuis niet kan/kunnen accepteren (Van de Koot & Noordegraaf, 2018). Het is dus belangrijk dat BO en gezinshuisouders tot een constructieve samenwerkingsrelatie kunnen komen. Een zogenoemde op ‘relatie gebaseerde houding’ en daarbij passende handelingen zoals het hebben van ‘open communicatielijnen’ en het ‘delen van verantwoordelijkheid en zorg’ zijn hierin van groot belang (Van de Koot & Noordegraaf, 2018, p. 34).

Het delen van verantwoordelijkheid en zorg met BO wordt ook benadrukt in een richtlijn voor professionele opvoeders over het ‘samen beslissen over passende hulp’ (Bartelink, Meuwissen, & Eijgenraam, 2015). In deze richtlijn wordt benadrukt dat in de besluitvorming over wat passende hulp is voor een jongere, de wensen en verwachtingen van zowel de jongere als de BO moeten worden meegenomen (Bartelink et al., 2015). Belangrijk is het dat BO en gezinshuisouders op een constructieve manier samenwerken, maar helaas weten we nog onvoldoende hoe de besluitvorming en de communicatie over de ontwikkeling en toekomst van de in het gezinshuis wonende jongere verloopt. In deze studie staat de volgende vraag centraal ‘*Hoe communiceren gezinshuisouders en biologische ouders over de jongere en welke plek hebben biologische ouders bij besluitvorming omtrent de ontwikkeling en toekomst van in gezinshuis wonende jongeren?*’

De meeste kennis over uithuisgeplaatste jongeren en de samenwerking van (professionele) opvoeders met diens ouders is afkomstig uit de pleegzorg en niet uit onderzoek naar gezinshuizen. Gezien de vergelijkbaarheid van de woonsituaties van de jongere, waar zij ook te maken hebben met verschillende opvoeders die onderling met elkaar moeten afstemmen, wordt er in deze studie ook naar deze literatuur verwezen.

Om de daadwerkelijke samenwerkingsrelaties tussen BO en gezinshuisouders te kunnen onderzoeken wordt nu eerst de op relatie gebaseerde houding verder theoretisch uitgewerkt en ook de *theory of interaction* besproken aangezien de samenwerkingsrelatie in deze studie wordt onderzocht vanuit directe observatie van interacties tussen BO en gezinshuisouders. Een op relatie gebaseerde houding betekent dat er met alle betrokkenen wordt afgestemd over de aard en mate van het contact (Larkins et al., 2015). Deze houding is een wederzijds proces, waar betrokkenen elkaar beter gaan begrijpen, wat zorgt voor meer contact tussen de betrokkenen (Larkins et al., 2015). Aansluitend op de op relatie gebaseerde houding is de *theory of interaction* (Collins, 2004) van toepassing op de samenwerkingsrelatie van BO en gezinshuisouders. Deze theorie gaat uit van het idee dat succesvolle (formele/informele) rituelen in een samenwerking, gebaseerd op een wederkerige en gedeelde visie, groepssolidariteit creëren en ieder individu positieve energie geeft. Als pleegouders en BO bijvoorbeeld plannen maken voor de jongere voor de vakantie, kan dit gezien worden als een co-ouderschap ritueel. Op die manier kunnen BO meer betrokken worden in het leven van de jongere (Hedin, 2015), wat kan bijdragen aan de samenwerkingsrelatie en de afstemming tussen BO en professionele opvoeders.

Om een goede samenwerkingsrelatie te realiseren moet er rekening worden gehouden met wensen en verwachtingen van het contact. Zo willen BO behandeld worden met respect, omdat ze de ouders zijn van de jongere (Höjer, 2009) en willen ze betrokken worden in het leven en in de toekomst van de jongere (Höjer, 2011). Gerring, Kemp en Marcenko (2008) onderzochten de wens van BO om betrokken te zijn en uit hun onderzoek bleek dat wekelijks bezoek en intensief contact tussen BO en pleegouders de tolerantie en empathie van pleegouders richting BO versterkte. Als gevolg daarvan leidde dit tot gevoelens van vertrouwen bij de BO, die meer open werden over informatie richting pleegouders. Dit is consistent met de studie van Neil, Beek en Schofiels (2003), die stelden dat het contact het meest succesvol is, als de professionele opvoeders veel empathie en gevoeligheid tonen richting de jongere en de BO. BO moeten daarentegen de plaatsing accepteren, de jongere deel uit laten maken van het pleeggezin en erkennen dat pleegouders belangrijk kunnen worden voor de jongere (Chateaufneuf, Turcotte, & Drapeau, 2018). Deze voorwaarden lijken bij te dragen aan een goede samenwerkingsrelatie, maar deze relatie kan versterkt worden, wanneer men rekening houdt met elkaars wensen en verwachtingen, empathie toont en vertrouwen heeft in elkaar.

Een goede samenwerking tussen BO en professionele opvoeders komt het welzijn van de jongere ten goede. Zo kan een goede samenwerking tussen pleegouder en BO ervoor

zorgen dat de jongere zich sociaal beter kan integreren (Holtan, 2008) en dat de jongere zich veilig voelt (Andersson, 2009). Jongeren vinden het fijn als professionele opvoeders de hand uitsteken richting hun BO en als er goede communicatie is (De Gier, 2018). Jongeren waarderen spontane acties van gezinshuisouders om contact te leggen met de BO dan ook, zoals het versturen van een WhatsApp (Van de Koot & Noordegraaf, 2018). Een goede samenwerking tussen BO en professionele ouders is voor alle betrokken partijen, en dus ook voor de jongere, voordelig. Dit zou, samen met andere factoren, moeten bijdragen aan het voorkomen van breakdowns.

Echter, de relatie tussen BO en de pleegouder kan soms ook problematisch zijn, bijvoorbeeld door agressieve BO (Wilson, Sinclair, & Gibbs, 2000) of alcohol- of mentale problemen, wat de samenwerking tussen BO en professionele opvoeders gecompliceerd maakt (Hedin, 2015). Een moeizame relatie tussen BO en de gezinshuisouders is ook voor het welzijn van het kind niet bevorderlijk, omdat het bij de jongere stress en spanning veroorzaakt, wat kan bijdragen aan een escalerende gedragsproblemen (Van de Koot & Noordegraaf, 2018) en internaliserende problemen (Linares, Rhodes, & Montalto, 2010). Een moeizame relatie tussen BO en professionele opvoeders zorgt vaak bij jongeren voor meerdere problemen, die zelfs kunnen leiden tot een breakdown.

De relatie en het contact tussen BO en professionele opvoeders verschilt per situatie. Sommige pleegouders moeten de regels en grenzen duidelijk aangeven richting de BO, terwijl andere BO meteen hun vertrouwen in de handen van de pleegouders leggen (Hedin, 2015). Het contact verschilt per medium en hoeveelheid. In de studie van Hedin (2015) was er bijvoorbeeld telefonisch wekelijks contact en direct contact bij noodzakelijke gebeurtenissen tussen BO en pleegouders. Andere communicatiekanalen zijn de mail en WhatsApp, en dat laatste medium geeft de mogelijkheid om foto's te versturen, waar gezinshuisouders vertrouwen mee winnen (Van de Koot & Noordegraaf, 2018). Overleg wordt door BO zeer gewaardeerd en het helpt als de communicatie open, duidelijk, laagdrempelig, transparant (Aartsen, 2016; De Baat & Berg- le Clercq, 2013; Haans, 2017), snel en flexibel is (Larkins et al., 2015). Deze studies geven aan dat een open manier van communicatie door BO wordt gewaardeerd, maar via welk kanaal en de hoeveelheid van het contact verschilt per situatie.

Alhoewel we weten dat BO en professionele opvoeders communiceren, is het in mindere mate bekend hoe dit gebeurt en waar dit toe leidt. Wel is bekend dat de kans dat BO en professionele opvoeders besluitvorming realiseren groter is, wanneer de professionele opvoeders erkennen dat BO belangrijk zijn voor de jongere (Kufeldt, 1995), de BO een echtgenoot of partner heeft en als de professionele opvoeders een positieve attitude hebben

ten opzichte van betrokkenheid van de BO (Poirier & Simard, 2006). Daarvoor is het begin van de relatie tussen BO en professionele opvoeders belangrijk. BO waarderen betrokkenheid bij de besluitvorming bij belangrijke beslissingen (De Baat & Berg- le Clercq, 2013; Hage & De Kruijff, 2017), zoals uitgenodigd worden voor het bijwonen van vergaderingen op school (Hedin, 2015). In de studie van Poirier en Simard (2006) waren BO waren met name betrokken bij beslissingen rondom educatie en bezoekenregelingen. Om gezamenlijkheid in de besluitvorming te bevorderen, lijkt een goede en bereidwillige relatie tussen BO en professionele opvoeders daar een voorwaarde voor te zijn.

De huidige studie focust zich op gespreksthema's en mate van betrokkenheid van de BO. Ondanks dat we weten dat BO en gezinshuisouders communiceren, weten we minder over de inhoud van die communicatie. Dat BO betrokken willen worden bij belangrijke beslissingen en op de hoogte gehouden willen worden over de situatie rondom de jongere, geeft nog geen specifiek beeld over de thema's die worden besproken en de mate van besluitvorming. Om die reden wordt in deze studie naar gespreksthema's tussen BO en gezinshuisouders gekeken en naar de mate waarin BO betrokken worden bij beslissingen omtrent de jongere, zodat er handvaten kunnen worden geboden om gedeelde besluitvorming te realiseren.

Methode

Design

Omdat de beleving, gevoelens en ervaringen van ouders en jongeren centraal staan, wordt er gebruik gemaakt van kwalitatief onderzoek. Hierbij wordt een inductieve strategie gevolgd. Dit wil zeggen dat er op basis van waarnemingen in lokale situaties gepoogd wordt om tot transfereren uitspraken te komen, wat kenmerkend is voor een inductieve strategie (Baarda et al., 2018). De waarnemingen in deze studie bestaat uit interacties per WhatsApp en telefoon tussen de gezinshuisouders en BO. Het doel van deze studie is om de huidige praktijk te beschrijven en om aanwijzingen te geven voor de verbetering hiervan (Boeije, 2010).

Participanten en procedure

De participanten hebben deelgenomen aan het RAAK- project. Via werkveldpartners zijn casussen (i.e. gezinshuisouders, BO en jongeren) geworven en is er medewerking gevraagd, waar ook een financiële vergoeding tegenover stond. Er is sprake geweest van '*theoretical sampling*', omdat de onderzoeksgroep bewust is geselecteerd, aangezien zij moesten voldoen aan een aantal kenmerken, zoals duur van de plaatsing, constructiviteit van

de samenwerking en leeftijd van de jongere. De selectie van de respondenten heeft om die reden bijgedragen aan de kwaliteit van de analyse (Baarda et al., 2018).

De casussen waren allemaal plaatsingen in een gezinshuis ($n = 13$). De gemiddelde leeftijd van de jongere was 16.1 jaar ($SD = 1.66$). De lengte van de plaatsing varieerde van net 9 maanden tot ruim 10 jaar ($M = 49.8$ maanden, $SD = 34.73$). BO kampten met verschillende problematiek, waarbij verslavingen, psychiatrische problematiek en licht verstandelijke beperkingen (LVB) de meest voorkomende zijn. Alle benodigde informatie is verder te vinden in Tabel 1.

Data. In de huidige studie wordt er gebruik gemaakt van data die afkomstig is uit het RAAK-Publiek project ‘Jouw Gezin, Mijn Zorg?’¹. In dat project zijn 13 casussen via werkveldpartners verzameld met als doel een vergelijkende casestudy uit te voeren. De casussen zijn onderverdeeld in twee categorieën: lengte van de plaatsing (i.e. lang en kort) en constructiviteit van de samenwerking (i.e. zeer goed en ambivalent). Een goede samenwerkingsrelatie tussen gezinshuisouders en BO kan namelijk als een beschermende factor worden gezien (De Baat & Bartelink, 2012). Daarnaast geven BO aan dat het contact verbetert naarmate men langer samenwerkt (Hage & De Kruijff, 2017), waardoor de lengte van de plaatsing ook van invloed kan zijn op de samenwerkingsrelatie. Omdat vooraf gedachte ambivalente casussen toch zeer goede casussen bleken te zijn en het werven van ambivalente casussen moeilijk bleek te zijn, is er een meerderheid in zeer goede plaatsingen ($n = 8$).

WhatsApp- en telefoongesprekken. Door het WhatsApp- en telefonisch contact tussen gezinshuisouders en de BO te verzamelen, kon elk digitaal contact worden bijgehouden. Per casus is het WhatsApp- en telefonisch contact bijgehouden in een tijdsbestek van twee maanden. Het aantal WhatsApp gesprekken per casus varieerde van 1-36 en het aantal telefoongesprekken van 1-8, waarbij het tijdsbestek van het gesprek varieerde van ruim anderhalve minuut tot ruim 130 minuten. Voor WhatsApp gesprekken is er gebruik gemaakt van end-to-end encryptie, waardoor de transcripten werden opgeslagen. Zodoende konden de gezinshuisouders de transcripten doorsturen naar de onderzoeker. Voor de telefonische opname is er gebruik gemaakt van TapeACall voor de iPhone en Call Recorder voor Android apparaten. De instructie hiervan is als instructie op papier uitgewerkt en doorgesproken met

¹ Het RAAK- Publiek project is een onderzoek naar de constructiviteit van de samenwerking tussen gezinshuisouders en biologische ouders, zoals uitgevoerd door het lectoraat Jeugd en Gezin van de Christelijke Hogeschool Ede, samen met kennis- en werkveldpartners en wordt gefinancierd door regieorgaan SIA.

de gezinshuisouders en BO. Ook was er een helpdesk, waar zowel de gezinshuisouders als de BO terecht konden met vragen.

Meetinstrumenten

Allereerst is er aan de hand van inclusiecriteria een beslissing genomen over de te analyseren besluitvormende gespreksmomenten uit de WhatsApp- en telefoongesprekken. Onder besluitvorming verstaan we afstemming tussen ten minste de gezinshuisouder en de

Tabel 1: *Overzicht van casussen in de casestudy*

<u>Casus</u>						
1	3	7	8	9	12	10
<u>Lengte Plaatsing (in maanden)</u>						
14	9	18	24	126	13	66
<u>Frequentie contact ouders</u>						
Veel	Gemiddeld	Veel	Veel	n.n.b.	Weinig	Gemiddeld
<u>Grootte gezinshuis</u>						
6	6	1	5	3	3	5
<u>Ervaringsjaren GHO</u>						
7	4	12	2	10	2	17
<u>Mate van acceptatie</u>						
Positief	Gemiddeld.	Positief	Gemiddeld	Positief	Ambivalent	Positief
<u>Eigen problematiek</u>						
-	LVB	Huiselijk geweld	Psychiatrische problematiek	Psychiatrische- en financiële problematiek	Psychiatrische problematiek	LVB
<u>Mate van acceptatie jongere</u>						
Gemiddeld	Positief	Positief	Ambivalent	Positief	Positief	Positief
<u>Leeftijd jongere</u>						
13	15	16	16	20	16	15
<u>Sekse jongere</u>						
m	m	j	m	m	m	J

<u>Casus</u>					
11	5	4	6	2	13
<u>Lengte Plaatsing (in maanden)</u>					
90	46	66	60	70	45
<u>Frequentie contact ouders</u>					
Veel	Gemiddeld	Weinig	Gemiddeld	Gemiddeld	Veel
<u>Grootte gezinshuis</u>					
5	6	4	6	1	4
<u>Ervaringsjaren GHO</u>					
17	15 (GHV) 4,5 (GHM)	6	13	6	23
<u>Mate van acceptatie</u>					
Positief	Positief	Positief	Positief	Positief	Ambivalent
<u>Eigen problematiek</u>					
Psychiatrische problematiek	Psychiatrische problematiek	Verslavings- en psychiatrische problematiek	Psychiatrische problematiek	LVB, verslavingsproblematiek	Psychiatrische problematiek
<u>Mate van acceptatie jongere</u>					
Positief	Positief	Positief	Positief	Positief	Ambivalent
<u>Leeftijd jongere</u>					
17	16	18	16	15 jaar	16 jaar
<u>Sekse jongere</u>					
j	m	m	m	J	m

biologische ouder resulterend in een beslissing over de opvoeding van de jongere. De gespreksmomenten zijn geanalyseerd vanuit twee invalshoeken met behulp van een kijkkader. Enerzijds is gekeken naar de aard van de gespreksmomenten (zie Appendix II), waarbij er sprake was van (i) praktische afstemming, (ii) afstemming over rolverdeling of (iii) normatieve afstemming. Anderzijds is er gekeken naar de mate waarin en de manier waarop de BO onderdeel was van de besluitvorming (zie Appendix II), waarbij er sprake was van (i) medegedeeld, (ii) uitgevraagd of (iii) gezamenlijk besloten. De collectie van transcripten is geanalyseerd door middel van de methode van toegepaste conversatieanalyse. Er is gekeken naar de sequentie van de dialoog. *‘Een sequentie is als het ware een reeks beurten die samen een interactionele activiteit tot stand brengt’* (Blazis, 2005, p. 9). Daarnaast is er gekeken naar sequentie-expansies; dat wil zeggen wat er rondom (voor, tussen of na) de twee paardelen plaatsvindt (Mazeland, 2003). Voorafgaand aan een paardeel kan een voorbereidende ‘pre-expansie’ plaatsvinden, er kan tussen de twee paardelen een ‘insertie-expansie’ zijn en het paardeel kan gevolgd worden door een ‘postexpansie’ (Schegloff, 1995).

Analyse

De 13 casussen (zie Appendix III) zijn casus per casus geanalyseerd door middel van het kijkkader (zie Appendix I). Alle gespreksmomenten die binnen de kaders van de inclusiecriteria vielen, zijn gelabeld op basis van het soort afstemming en mate van betrokkenheid van de BO. De intersubjectiviteit is verhoogd door in de analysefase tot dezelfde labels te komen als de supervisor. Uiteindelijk zijn de casussen ook onderling vergeleken, waar een totaalanalyse uit voort is gekomen. De resultaten worden beschreven aan de hand van een matrix, waarin voorbeelden van besluitvormende gespreksmomenten per categorie worden beschreven. Daarnaast zijn de besluitvormende gespreksmomenten geanalyseerd aan de hand van sequentie (-expansies). Hierdoor kunnen de gesprekken op basis van afstemming, mate van betrokkenheid van BO en sequentie (-expansies) met elkaar vergeleken worden. 3 categorieën worden verder uitgelicht, namelijk ‘praktische afstemming – medegedeeld’, ‘afstemming tussen rolverdeling – uitgevraagd’ en ‘normatieve afstemming – gezamenlijk besloten’. Op deze manier wordt gepoogd om de verschillen tussen de verschillende afstemmingen, mate van betrokkenheid van BO en sequentie (-expansies) te ontdekken en het meest duidelijk te maken.

Resultaten

Casus per casus analyse

In de casus per casus analyse wordt duidelijk dat gezinshuisouders en BO verschillen in het hebben van een eigen stijl en in het hebben van een voorkeur voor een interactievorm. Dit houdt in dat er bij sommige casussen veel WhatsApp contact is en bij andere casussen telefoneert men liever. Het aantal momenten van besluitvorming per casus varieert van 0-6. De onderzoekers zijn afhankelijk van wat ze te zien krijgen, omdat er in twee maanden net wel of net niet sprake kan zijn van besluitvormende gespreksmomenten. Verder gaat ook veel contact via de jongere, naarmate de jongere ouder wordt, waardoor het aantal besluitvormende gesprekken per casus nogal kan variëren.

Totaalanalyse

Afstemmingen. Het aantal praktische afstemmingen, afstemmingen over rolverdeling en normatieve afstemmingen zijn weergegeven in Tabel 2. De praktische afstemmingen kwamen het meeste voor. Ruim 75% (n = 38) van de afstemmingen is van praktische aard. Praktische afstemmingen, zoals afspraken over tijden van bezoeken of hoe laat de jongere de trein pakt, worden veelal besproken via telefoon of WhatsApp. Afstemmingen over rolverdeling en normatieve afstemmingen komen via deze media veel minder voor.

Mate van betrokkenheid BO. De verschillende gradaties in de mate van betrokkenheid (i.e. medegedeeld, uitgevraagd, gezamenlijk besloten) komen geregeld voor, maar ‘uitgevraagd’ is de meest voorkomende betrokkenheid. In de meeste gevallen betekent dit dat opvoeders toestemming van de ander vragen of de mening van de ander willen polsen om vervolgens zelf een besluit te nemen.

Fragmenten

Om een beter beeld te krijgen van de verschillende categorieën worden in Tabel 2 korte voorbeelden gegeven van besluitvormende gespreksmomenten. De opvoeders worden als volgt aangeduid: biologische moeder (OM), biologische vader (OV), gezinshuismoeder (GHM) en gezinshuisvader (GHV).

Tabel 2

Voorbeeld fragment per thema in combinatie met mate van betrokkenheid BO

<u>Praktische afstemming</u>			
Medegedeeld	Uitgevraagd	Gezamenlijk besloten	Totaal per afstemming (N)
GHV: [naam jongere] komt volgende week woensdag bij jou met	OV: De jeugdgroep hier nodigt [naam jongere] uit op de	OM: Oké. Waar zit jij aan te denken dan? Van	29 16 (GHO → BO) 13 (BO → GHO)

de taxi om een uur of 12. OM: Ja? GHV: Ja en dan blijft hij tot zondag. {C.2, telefoon, f.5}	EOJD. Ze wordt dan opgehaald en thuisgebracht op de dag zelf 26 mei. Is dat een akkoord? GHV: Prima. C.6, WhatsApp, f.4}	12 tot 6 of...? Nee. Als je ergens naartoe wilt. GHM: Tot een uur of 7 of zo? Of is dat te lang? Maar, ja wat zou jezelf willen? OM: Ja, ik zou zelf wel... Dat is...Ja nee, van 11 tot 7 vind ik prima, maar dan gaan we gewoon ergens naartoe. GHM: Ja, dat is ook prima. En als het...Weet je en als het niet gaat dan breng je ze gewoon thuis. {C.1, telefoon, f.5}
(Aantal: 8)	(Aantal: 15)	(Aantal: 6)

Afstemming over rolverdeling

GHM: ... U- talent in Utrecht. Dus als je het goed vindt dan gaat [naam GHM] daar naartoe. Ik ben ergens anders naartoe. En dan houden we je op de hoogte bijvoorbeeld.	GHM: Confronteer jij haar of wij? OM: Wat jullie willen. Misschien beter jullie, want [naam jongere] gaat de laatste tijd erg tekeer tegen mij. GHM: Ik wil straks best even in gesprek met haar. Dan	-	2 2 (GHO → BO)
OV: Ja, dat is goed. {C.6, telefoon, f.2}			

(Aantal: 1) koppel ik het terug
naar jou.
{C.8, WhatsApp,
f.1}

(Aantal: 1)

Normatieve afstemming

OM: [naam jongere] is toch naar [naam vriendje]. Ik brak. Ze moet het zelf vertellen. GHM: Heeft ze daar geslapen? OM: Ja, ze gaat van daar uit weg. GHM: Toch tijd voor een goed gesprek. {C.8, WhatsApp, f.5}	OM: [Naam bekende] ligt op sterven. We zijn allemaal bij haar nu. GHM: Oh, wat afschuwelijk. Moet [naam jongere] komen? Ik kan haar op de trein zetten. OM: Ik denk het. Weet niet hoe lang het gaat duren nog. GHM: Lijkt me ook goed. {C.13, WhatsApp, f.2}	OM: [naam jongere] vind het dus erg praktisch om volgende week bij [naam vriendje] te slapen en van daaruit te werken. Moet ik haar gewoon laten gaan en het vertrouwen geven? GHM: [Naam GHV] en ik vinden van niet. Niet slapen daar. OM: Ik vind het ook te jong. Mijn probleem is dat ik dit zo graag wil uitleggen maar dat hoeft natuurlijk niet. Mag niet klaar. GHM: Precies. {C.8, WhatsApp, f.4}	7 3 (GHO → BO) 4 (BO → GHO)
--	--	---	-----------------------------------

(Aantal: 2)

(Aantal: 2)

(Aantal: 3)

Totaal per mate van betrokkenheid BO (N)

11	18	9
7 (GHO → BO)	11 (GHO → BO)	3 (GHO → BO)
4 (BO → GHO)	7 (BO → GHO)	6 (BO → GHO)

Drie fragmenten (i.e. ‘praktische afstemming - medegedeeld’, ‘afstemming over rolverdeling – uitgevraagd’ en ‘normatieve afstemming – gezamenlijk besloten’) uit Tabel 2 worden verder uitgelicht. Op deze manier worden de verschillende afstemmingen en de verschillende mate van betrokkenheid met elkaar vergeleken. Daarnaast zal de sequentie van het gesprek met daarbij horende sequentie-expansies worden besproken.

Fragment 1: Praktische afstemming, medegedeeld {C.2, telefoon, f.5}

Het transcript van de categorie ‘praktische afstemming – medegedeeld’ is te vinden in Tabel 3. Gezinshuisouder en BO hebben een telefoongesprek over de planning omtrent de jongere.

Tabel 3

Transcript ‘Praktische afstemming – medegedeeld’

1. GHV Dat komt dan wel goed en op zaterdagochtend, dan gaat -naam jongere- naar Bolderbuur.
2. MDR Oké.
3. GHV Naar het logeerhuis, maar dan gaan wij eerst even naar -naam broer- toe in Maarsbergen.
4. MDR Leuk.
5. **GHV En dan rijden we meteen door naar de -plaatsnaam- en -naam jongere- komt volgend week woensdag bij jou met de taxi om een uur of 12.**
6. **MDR Ja?**
7. **GHV Ja en dan blijft hij tot zondag.**
8. **MDR Niet om 12 uur toch, om 10 uur toch.**
9. **GHV Nee om 10 uur komt de taxi bij de -plaatsnaam- en dan is hij om 11 uur bij jou, misschien iets eerder, ik weet het niet.**
10. **MDR O gelukkig.**
11. **GHV Wat dan, 12 uur zou niet uitkomen?**
12. **MDR Nee eigenlijk niet hè [naam bekende], dat ik een heel schema heb gemaakt.**
13. **GHV Oké, maar 10 uur wordt hij daar opgehaald en dan is hij 11 uur bij jou, zeker weten.**
14. **MDR Ja is goed. Ja.**
15. **GHV -naam moeder-, dan doen we het zo en dan hoor je -naam jongere- zelf vanavond nog wel even.**
16. **MDR Is goed, hartstikke bedankt -naam GHV-.**
17. GHV Wederzijds en tot ziens dan.
18. MDR Is goed.
19. GHV Bye.
20. MDR Doedoei.

Inhoud

De gezinshuisouder vertelt wanneer de jongere naar de BO gaat. Daar ontstaat enige verwarring over, omdat de BO een andere tijd in gedachten had dan de gezinshuisouder. De gezinshuisouder geeft een tijdschema weer, zodat de BO weet hoe laat zij ongeveer de jongere kan verwachten.

Mate van betrokkenheid

De BO reageert eerst vragend op de mededeling van de gezinshuisouder. Daarna geeft de BO aan dat het tijdstip, die de gezinshuisouder in gedachten had, niet echt uitkomt. Er wordt geen tegenvoorstel gedaan en wanneer de gezinshuisouder het tijdschema duidelijker weergeeft, accepteert de BO het besluit.

Sequentie

De gezinshuisouder doet in regel 5 een mededeling. De BO plaatst een counter (regel 6), wat betekent dat het antwoord van de BO irrelevant wordt. De BO doet dit door zichzelf het af te vragen. Hierdoor neemt de gezinshuisouder weer het woord in regel 7 en vertelt hij tot wanneer de jongere blijft. Er is sprake van een postsequentie (regel 8-16), doordat er wat verwarring ontstaat over de exacte tijdstippen.

Fragment 2: Afstemming over rolverdeling, uitgevraagd {C.8, WhatsApp, f.1}

In Tabel 4 is het transcript te vinden van de categorie ‘afstemming over rolverdeling – uitgevraagd’. Gezinshuisouder en BO hebben een gesprek via WhatsApp over of de jongere moet werken en wie de jongere gaat confronteren, aangezien ze denken dat de jongere liegt.

Tabel 4

Transcript ‘Afstemming over rolverdeling – uitgevraagd’

1. [naam moeder]: [naam jongere] mag op zaterdag werken maar ik geloof haar niet. Ik zal het nog even appen tegen haar. 2. [naam moeder]: Weet jij hier wat van? 3. [naam gezinshuisouder]: Nee niks over gehoord 4. [naam moeder]: Aha 5. [naam gezinshuisouder]: Ik vraag [naam GHV] ff 6. [naam moeder]: Oké 7. [naam gezinshuisouder]: [Naam GHV] weet ook van niks 8. [naam gezinshuisouder]: Je kan zo de appie bellen 9. [naam moeder]: Is goed. Zal ik het nummer aan [naam jongere] vragen? 10. [naam moeder]: Ik denk namelijk dat ze naar [naam vriendje] wilt en dat mocht niet van mij 11. [naam gezinshuisouder]: Oke. 12. [naam gezinshuisouder]: Je kan ook zelf nummer opzoeken bij google 13. [naam moeder]: Oké 14. [naam gezinshuisouder]: Betrouwbaarder misschien 😊 15. [naam moeder]: Leusderweg?

16. [naam gezinshuismoeder]: Ja
17. [naam moeder]: [Naam leidinggevende] en [naam andere leidinggevende] weten van niks hahahah ow.
18. [naam moeder]: [Naam leidinggevende] heeft niks aan [naam jongere] gevraagd over zaterdag
- 19. [naam gezinshuismoeder]: Oke confronteer jij haar of wij?**
- 20. [naam moeder]: Wat jullie willen. Misschien beter jullie want [naam jongere] gaat de laatste tijd erg tekeer tegen mij. Het kan escaleren**
- 21. [naam gezinshuismoeder]: Ik wil straks best even in gesprek met haar**
- 22. [naam gezinshuismoeder]: Dan koppel ik het wel naar jou terug**

Regel 23-34: [naam moeder] stuurt screenshot door van gesprek tussen haar en – naam jongere]

23. [naam moeder]: [naam jongere]: Mama
24. [naam jongere]: Volgende week zaterdag
25. [naam jongere]: Ga ik werken
26. [naam jongere]: Mee eens?
27. [naam jongere]: ?
28. [naam jongere]: ?
29. [naam jongere]: ?
30. ♥[naam moeder] ♥: OK
31. ♥[naam moeder] ♥: Ben je bij appie
32. ♥[naam moeder] ♥: Volgende week zaterdag is niet aankomende zaterdag.
33. [naam jongere]: Ja
34. ♥[naam moeder] ♥: Had [naam leidinggevende] of [naam leidinggevende anders geschreven] dat gevraagd
35. [naam gezinshuismoeder]: Ze heeft het dus over dat ze volgende week zaterdag moet werken
36. [naam moeder]: Ja , dit heb ik aan [naam andere leidinggevende] gevraagd. Over aankomende of volgende week zaterdag. [Naam andere leidinggevende] heeft het a aan [naam leidinggevende] gevraagd terwijl ik aan de lijn was en [naam leidinggevende] zegt het nooit met haar over een zaterdag te hebben gehad. Ook niet volgende week.
37. [naam gezinshuismoeder]: Haha goed bezig [naam jongere]
38. [naam moeder]: Omdat ik zie dat [naam jongere] net als ik heel gevoelig is voor andere mensen . En zichzelf wel eens verliest. En die boeren knurft gelooft op wat hij vind kreeg ik sterk het gevoel een beetje op te Letten.
39. [naam moeder]: Ow [naam jongere] belde. Ze hoorde dat ik had gebeld. Ze zou in een groepsapp te hebben gereageerd dat ze voor 14 april wilde invallen en [naam leidinggevende] zou dit nog niet gelezen hebben zegt ze. Ze zou ook een screenshot hebben.

Inhoud

De BO denkt dat de jongere naar haar vriendje gaat en besluit de werkgevers van de jongere te bellen, die van niets blijken te weten. Men stemt nu af wie er wordt aangewezen om de jongere hierover te confronteren. Wanneer duidelijk wordt dat de gezinshuismoeder haar gaat

confronteren, volgt er een nagesprek waarin een screenshot te zien is tussen de BO en de jongere.

Mate van betrokkenheid

De gezinshuismoeder legt de keuze wie de jongere moet confronteren bij de BO neer, die ook de keuze maakt door aan te geven dat ze liever heeft dat de gezinshuismoeder de confrontatie aangaat. De BO wordt zeer betrokken in de keuze en haar keuze wordt ook geaccepteerd. Er volgt geen uitwisseling van elkaars mening, waardoor dit niet tot een gezamenlijk besluit kan worden gerekend.

Sequentie

In regel 1–18 is er sprake van een pre-expansie, waarop het paardeel *vraag-antwoord* in regel 19–22 volgt. Na het eerste paardeel (regel 19) plaatst de BO een counter door in regel 20 te zeggen: ‘*Wat jullie willen.*’ In diezelfde regel geeft de BO ook haar mening en daarop volgt het tweede paardeel in regel 21-22. De postexpansie (regel 23-39) ontstaat, omdat de BO een screenshot plaatst van haar en de jongere (regel 23-34), waardoor er over het onderwerp wordt doorgesproken.

Fragment 3: Normatieve afstemming, gezamenlijk besloten {C.8, WhatsApp, f.4}

In Tabel 5 is het transcript te zien van de categorie ‘normatieve afstemming – gezamenlijk besloten’. Gezinshuisouder en BO praten over de jongere en of zij wel of niet mag slapen bij haar vriendje.

Tabel 5

Transcript ‘Normatieve afstemming – gezamenlijk besloten’

1. [naam moeder]: Ff snitchen, [naam jongere] vind het dus erg praktisch om volgende week bij [naam vriendje] te slapen en van daaruit te werken. Ik zei daar hebben we het straks wel over. [naam gezinshuismoeder] moet ik haar gewoon laten gaan en het vertrouwen geven? 2. [naam moeder]: Nadat we het één en ander overwogen hebben 3. [naam gezinshuismoeder]: Ik vind van niet 4. [naam gezinshuismoeder]: Ik ken hem niet 5. [naam gezinshuismoeder]: Zolang hebben ze nog niet 6. [naam moeder]: Mijn probleem is hoe leg ik dit aan haar uit zo concreet en zo kort en duidelijk mogelijk. 7. [naam gezinshuismoeder]: Ze is 16 en zeker nog niet volwassen 8. [naam moeder]: Oké 9. [naam moeder]: Gewoon niet slapen 10. [naam gezinshuismoeder]: [Naam GHV] en ik vinden van niet 11. [naam gezinshuismoeder]: Niet slapen daar 12. [naam moeder]: Ik vind het ook te jong. Mijn probleem is dat ik dit zo graag wil uitleggen maar dat hoeft natuurlijk niet. Mag niet klaar. 13. [naam gezinshuismoeder]: Precies 14. [naam moeder]: Dank.

15. [naam gezinshuismoeder]: Ff met [naam jongere] gesproken. Ze zei ja en amen 😊
16. [naam gezinshuismoeder]: Ze is al ff onderweg naar huis hoor
17. [naam moeder]: Dank je wel. Fijn weekend
18. [naam gezinshuismoeder]: Jullie ook

Inhoud

De jongere heeft duidelijk gemaakt aan de BO dat ze het handig vindt, als ze bij haar vriendje kan blijven slapen en daarna door kan naar het werk. Daarom vraagt BO aan de gezinshuisouder wat ze nu moeten beslissen met de vraag: ‘‘*Moet ik haar gewoon laten gaan en het vertrouwen geven?*’’ (regel 1). De BO geeft in regel 6 aan moeite te hebben om het uit te leggen aan de jongere, waarop de gezinshuisouder haar een tip daarvoor geeft (regel 7) en de BO bevestigt (regel 13), als de BO zegt dat ze het eigenlijk niet hoeft uit te leggen (regel 12).

Mate van betrokkenheid

De BO toont zelf initiatief door de vraag te stellen aan de gezinshuisouder. De BO brengt ook haar argumenten naar voren, wanneer ze bijvoorbeeld zegt dat ze de leeftijd van de jongere nog te jong vindt (regel 12). Beide opvoeders zitten op één lijn en hebben beide hun mening naar voren kunnen brengen, waardoor dit besluitvormende gesprek voldoet aan de criteria van het gezamenlijke besluit. Nadat het gesprek is afgerond en men overgegaan is tot actie, koppelt de gezinshuisouder het gesprek met de jongere nog terug naar de BO.

Sequentie

De BO stelt in regel 1 een vraag, waarop de gezinshuisouder in regel 3-5 reageert. Het paardeel vraag-antwoord is compleet, maar het gesprek is allerminst afgerond. Er is nog sprake van een postsequentie, die duurt van regel 6-18.

Verschillen in afstemming, mate van betrokkenheid en sequentie (-expansies)

De inhoud van de drie afstemmingen is verschillend, zoals ook in de fragmenten is te zien. Hoe laat de jongere bij zijn BO verschijnt (fragment 1) of de discussie of de jongere bij haar vriendje mag slapen (fragment 3) verschilt ook in complexiteit. De fragmenten geven een representatief beeld van de gesprekken die bij de verschillende afstemmingen horen, waardoor geconcludeerd kan worden dat de complexiteit van het gesprek over het algemeen het sterkst is bij normatieve afstemmingen. De complexiteit zit enerzijds in het onderwerp, maar mogelijk anderzijds ook in het naar voren brengen van elkaars mening. Van de Koot en Noordegraaf (2018) rapporteerden ook dat BO het moeilijk vinden om lastige onderwerpen te bespreken met gezinshuisouders.

In de drie fragmenten worden de verschillende gradaties van de mate van betrokkenheid van de BO ook duidelijk. In fragment 1 wordt er een besluit medegedeeld, terwijl in fragment 2 er sprake is van betrokkenheid, omdat de BO de keuze voorgelegd krijgt. In fragment 3 brengen zowel de BO als de gezinshuisouder hun argumenten in, wat uiteindelijk leidt tot een gezamenlijk besluit. Welke gradatie van betrokkenheid wordt bereikt is met name afhankelijk van het paardeel en het doel van de conversatie. Het paardeel *voorstel-acceptatie/afwijzing* is te zien bij de medegedeelde betrokkenheid (fragment 1), waar ook veelal het paardeel *mededeling-reactie* wordt gebruikt. ‘‘Voor vrijdag kon ik het verzetten naar 1230u op school bij [naam jongere] met [naam mentor]’’ (casus 7, fragment 1) is een voorbeeld van een dergelijke mededeling. Dit in tegenstelling tot een uitgevraagde betrokkenheid of een gezamenlijk besluit, waar het paardeel *vraag-antwoord* met name voorkomt. Wanneer het paardeel *voorstel-acceptatie/afwijzing* wel voorkomt bij een uitgevraagde betrokkenheid of een gezamenlijk besluit, wordt dit vaak op een andere manier gebracht, als bij de medegedeelde betrokkenheid. ‘‘Ja, maar misschien is het... We zaten ook even te denken van, omdat ze maandag een paar uurtjes naar jou gaat, om die dan te laten vallen en dan de dinsdag wat een langere dag of zo’’ (casus 1, fragment 4). Op deze manier is er meer ruimte voor discussie, waardoor men mogelijk kan toewerken naar een gezamenlijk besluit.

De drie fragmenten zijn qua sequentieverloop vrijwel hetzelfde. Na het paardeel volgt in alle gevallen een postsequentie. Bij normatieve afstemmingen is het aantal regels van de postsequentie ($M = 13.0$, $SD = 11.6$), terwijl het aantal regels van de postsequentie bij afstemmingen over rolverdeling ($M = 9.5$, $SD = 10.6$) is en bij praktische afstemmingen ($M = 4.6$, $SD = 4.1$). De sequentie-expansies, in welke vorm dan ook, zijn bij normatieve gesprekken over het algemeen langer en komen vaker voor dan bij praktische afstemmingen of afstemmingen over rolverdeling. Mogelijke verklaring hiervoor is de complexiteit van de normatieve afstemmingen. Bekend is dat bij delicate gespreksonderwerpen bijvoorbeeld antwoorden worden uitgesteld (Noordegraaf & Van Nijnatten, 2013). Daarnaast willen BO graag betrokken worden bij praktische zaken (i.e. kleding, school) en zijn duidelijke afspraken met gezinshuisouders aan het begin van de samenwerking helpend (Hage & de Kruijff, 2017). Complexere onderwerpen worden minder besproken. Aangezien daar nog nauwelijks contact over is geweest of nog geen afspraken over zijn gemaakt, kunnen sequentie-expansies vaker en langer voorkomen dan bij praktische zaken bijvoorbeeld.

Discussie

Deze studie heeft zich gericht op de communicatie tussen gezinshuisouders en biologische ouders (BO) en specifiek op de inhoud van de communicatie als de mate waarin BO worden betrokken. Om dit te onderzoeken zijn WhatsApp- en telefoongesprekken geanalyseerd op basis van afstemming en mate van betrokkenheid van BO, en is er gekeken naar de sequentie (-expansies) van de gesprekken. Resultaten laten zien dat praktische afstemmingen met name voorkomen en dat BO vooral ‘gevraagd’ worden betrokken. Daarbij bleek het gebruikte paardeel, bijvoorbeeld *voorstel – acceptatie/afwijzing* of *vraag-antwoord* van invloed te zijn op de mate van betrokkenheid. Ook laten de resultaten zien dat sequentie-expansies, onderbrekingen voor, tijdens of na een paardeel, vaker en langer voorkwamen bij normatieve afstemmingen.

De bevinding dat er met name sprake is van praktische afstemmingen is consistent met de studie van Hage en de Kruijff (2017), waar gezinshuisouders en BO ook veelal praktische afspraken maakten of tot een praktische afstemming kwamen. Een mogelijke verklaring voor de vele praktische afstemmingen tussen gezinshuisouders en BO is de beschikbaarheid en daarmee het gebruik van WhatsApp. Ondanks dat er nog weinig bekend is over het contact via nieuwe technologieën (Sen & Broadhurst, 2011), lijkt WhatsApp in de meeste gevallen een media voor met name praktische afstemmingen. De snelheid van dit communicatiemedium lijkt daarbij handig, wat eerder Van de Koot en Noordegraaf (2018) al concludeerden. Daarnaast verschillen de onderwerpen bij de andere afstemmingen (i.e. afstemming over rolverdeling en normatieve afstemmingen) in complexiteit ten opzichte van de praktische afstemming. Met name de normatieve afstemming kan een grotere lading hebben, waardoor opvoeders mogelijk kiezen voor een persoonlijk gesprek of evaluatiebespreking. De snelheid van een telefoongesprek of WhatsApp is met name geschikt voor de praktische afstemming.

In deze studie is naar voren gekomen dat er vooral een gevraagde betrokkenheid voorkomt, maar dat de betrokkenheid erg varieert. Poirier en Simard (2006) toonden al aan dat de betrokkenheid van de BO per besluit en/of activiteit verschilde en afhankelijk was van de attitude van gezinshuisouders tegenover de betrokkenheid van BO. Een op relatie gebaseerde houding, waarbij gezinshuisouders en BO elkaar begrijpen en respecteren (Larkins et al., 2015), wordt dus niet altijd gerealiseerd. De verschillen per situatie en onderwerp kunnen een mogelijke verklaring zijn voor de wisselende mate van betrokkenheid van BO. Daarnaast blijkt uit deze studie dat het gebruikte paardeel van invloed is op de mate van betrokkenheid. Het paardeel *vraag-antwoord* leidt sneller tot een gezamenlijk besluit dan

tot een medegedeeld betrokkenheid. Op deze manier kunnen gezinshuisouders de mate van betrokkenheid van BO sturen.

De sequentie-expansies waren in deze studie het meest en langst bij de normatieve afstemmingen. In 57.1% van de normatieve afstemmingen was er sprake van een pre-expansie, een voorbereiding voorafgaand aan het eerste paardeel. In alle gevallen was er sprake van een postsequentie; een nabespreking, die volgt na het tweede paardeel. Noordegraaf en van Nijnatten (2013) gaven de moeilijkheden bij delicate gespreksonderwerpen al aan en ook in deze studie worden normatieve afstemmingen meestal ingeleid en wordt erover nagepraat. Dat er bij normatieve afstemmingen langere en meer sequentie-expansies voorkomen, hangt dus mogelijk samen met de complexiteit van die afstemmingen. Het is af te vragen of WhatsApp/telefoon een geschikt medium hiervoor is, ook met het oog op misverstanden.

Sterktes en beperkingen

De huidige studie is gebaseerd op een steekproef, die tot stand is gekomen via *'theoretical sampling'*. Om die reden is de kwaliteit van de analyse meer gewaarborgd. Daarnaast zijn er letterlijke transcripten gebruikt van de WhatsApp- en telefoongesprekken, waardoor de gesprekken inzichtelijk worden. Ondanks deze sterktes, zijn er meerdere beperkingen die genoemd moeten worden. Ten eerste, het aantal respondenten wat heeft deelgenomen aan deze studie is schaars. Om die reden kan er puur een uitspraak worden gedaan op basis van de observatie, maar kan dit niet worden gegeneraliseerd. Een volgende studie zal een grotere steekproef moeten gebruiken om de externe validiteit te waarborgen.

Ten tweede moet worden meegenomen dat de BO ook zelf conversaties start(en), waardoor de mate dat BO worden betrokken niet altijd direct wordt onderzocht, wat wel wordt gepoogd. BO willen graag betrokken worden (Höjer, 2009), en in deze studie betrekken BO zichzelf onder andere door zelf initiatief te nemen, wat zeventien keer het geval was. Dit geeft de wens van BO aan om betrokken te worden en laat zien dat een op relatie gebaseerd onderzoek tweezijdig is.

Ten derde, de besluitvormende gespreksmomenten zijn door de onderzoeker gelabeld op basis van afstemming en mate van betrokkenheid. Zo zijn de observaties van de transcripten onderzocht, maar dat geeft geen zicht op de beleving daarbij. Daarvoor zou het betrekken van respondenten interessant zijn, bijvoorbeeld door *'stimulated recall'* interviews.

Vervolgstudies zouden zich ook moeten richten op de vraag of een betere samenwerking tussen gezinshuisouders en BO leidt tot minder breakdowns. Aanvullend op

deze studie zou het dan interessant zijn om de verschillen tussen WhatsApp en telefoon te onderzoeken.

Conclusies en implicaties

De huidige studie heeft bijgedragen aan het kleine onderzoeksveld wat betreft gezinshuizen door expliciet de conversaties tussen de gezinshuisouders en de BO te beschrijven. Resultaten wijzen uit dat vooral praktische afstemmingen voorkomen bij WhatsApp- en telefoongesprekken en dat er met name gebruik wordt gemaakt van een uitgevraagde betrokkenheid. Ook waren er bij normatieve afstemmingen meer en langere sequentie-expansies. Resultaten laten zien dat de manier van een conversatie aangaan van invloed is op de mate van betrokkenheid. Op basis van deze bevindingen en de suggestie van Poirier en Simard (2006) om BO dichtbij hun kind betrokken te laten zijn, wordt er verondersteld dat trainingen en/of interventies zich met name moeten richten op conversatietechnieken voor gezinshuisouders en BO. Wanneer gezinshuisouders en BO namelijk op één lijn zitten, is dit ook voordelig voor de jongere.

Referenties

- Aartsen, Y. (2016). *Samenwerking tussen ouders en pleegouders. Dat gaat wel heel ver.* (Masterthesis). Arnhem: Lindenhout.
- Andersson, G. (2009). Foster children: A longitudinal study of placements and family relationships. *International Journal of Social Welfare, 18(1)*, 13–26. doi: 10.1111/j.1468-2397.2008.00570.x
- Baarda, B., Bakker, E., Boullart, A., Fischer, T., Julsing, M., Peters, V., & van der Velden, T. (2018). *Basisboek Kwalitatief Onderzoek.* Groningen/Utrecht: Noordhoff Uitgevers
- De Baat, M., & Bartelink, C. (2012). *Wat werkt in de pleegzorg?* Nederlands Jeugdinstituut. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- De Baat, M., & Berg- le Clercq, T (2013). *Wat werkt in gezinshuizen?* Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- Bartelink, C., Meuwissen, I., & Eijgenraam, K. (2015). Richtlijn Samen met ouders en jeugdige beslissen over passende hulp voor jeugdhulp en jeugdbescherming. *Utrecht, Nederlands Jeugdinstituut, 26.*
- Blazis, M. (2005). *Kwantitatief en kwalitatief onderzoek naar de Informatie- & Advieslijn van het NFGV.* (Masterthesis). Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Boeije, H. (2010). *Analysis in Qualitative Research.* SAGE Publications Ltd: New York
- Chateaufneuf, D., Turcotte, D., & Drapeau, S. (2018). The relationship between foster care families and birth families in a child welfare context: The determining factors. *Child & Family Social Work, 23(1)*, 71-79. doi: 10.1111/cfs.12385
- Collins, R. (2004). *Interaction ritual chains.* Princeton, NJ: Princeton University Press.

Gardeniers, M., & De Vries, A. (2012). *Factsheet gezinshuizen. Gezinshuizen in Nederland; een verkenning*. De Glind: Rudolphstichting & Gezinshuis.com.

Gerring, C. E., Kemp, S. P., & Marcenko, M. O. (2008). The Connections Project: A relational approach to engaging birth parents in visitation. *Child Welfare League of America*, 87(6), 5–30.

De Gier, R. J., E. (2018). *Relational Bonds regarding Professional Parents and Birthparents: Perspective of Adolescents in Family Treatment Homes*. (Masterthesis). Utrecht: Universiteit Utrecht.

Haans, G., (2017). *Ouderschap zonder opvoederschap*. Amsterdam, Nederland: SWP.

Hage, M., & Kruijff, E. de (2017). *Samen werken bij een vrijwillige plaatsing?! Wat werkt in de samenwerking tussen ouders en gezinshuisouders bij een vrijwillige plaatsing?* (Bachelorthesis). Ede: Christelijke Hogeschool Ede.

Hedin, L. (2015). Good relations between foster parents and birth parents: A Swedish study of practices promoting successful cooperation in everyday life. *Child care in practice*, 21(2), 177-191. doi: 10.1080/13575279.2015.1005574

Höjer, I. (2009). Birth parents' perception of sharing the care of their child with foster parents. *Vulnerable Children and Youth Studies*, 4, 161–168. doi: 10.1080/17450120903012941

Holtan, A. (2008). Family types and social integration in kinship foster care. *Children and Youth Services Review*, 30, 1022–1036. doi:10.1016/j.childyouth.2008.01.002

Koot, D., van de, & Noordegraaf, N. (2018). *'Jouw Gezin, Mijn Zorg?' Hoe gezinshuisouders en ouders constructief kunnen samenwerken* (Rapportage 1). Ede: Christelijke Hogeschool Ede.

Kufeldt, K. (1995). Inclusive care, separation management and role clarity in foster care: The development of theoretical constructs. In J. Hudson & B. Galaway (Eds.), *Child*

welfare in Canada: Research and policy implications (pp. 337–350). Toronto: Thompson Educational Publishing.

Linares, L. O., Rhodes, J., & Montalto, D. (2010). Perceptions of coparenting in foster care. *Family Process, 49*(4), 530-542. doi: 10.1111/j.1545-5300.2010.01338.x

Larkins, C., Ridley, J., Farrelly, N., Austerberry, H., Bilson, A., Hussein, S., Manthorpe, J. & Stanley, N. (2015). Children's, Young People's and Parents' Perspectives on Contact: Findings from the Evaluation of Social Work Practices. *British Journal of Social Work, 45*: 296-312. doi: 10.1093/bjsw/bct135

Mazeland, H. (2003). *Inleiding in de conversatie-analyse*. Bussum: uitgeverij Coutinho.

Neil, E., Beek, M., & Schofield, G. (2003). Thinking about and managing contact in permanent placements: The differences and similarities between adoptive parents and foster carers. *Clinical Child Psychology and Psychiatry, 8*(3), 401–418. doi: 10.1177/1359104503008003009

Noordegraaf, M. & Nijnatten, C. van (2013). Het bespreekbaar maken van delicate gespreksonderwerpen. Aansluiten op de 'open zenuw' van een gezin. In: M. Noordegraaf & G. Vierwind (red.). *Hulpverlening aan jeugd en gezin. Systeemgericht werken met adolescenten*, 201-215. Bussum: Coutinho.

Poirier, M. A., & Simard, M. (2006). Parental involvement during the placement of a child in family foster care: Factors associated with the continuation of parental roles. *Child and Youth Care Forum, 35* (3), 277-288. doi: 10.1007/s10566-006-9014-y

Schegloff, E. (1995). *Sequence Organization*. UCLA: mimeo

Sen, R., & Broadhurst K. (2011). Contact between children in out-of-home placements and their family and friends networks: a research review. *Child and Family Social Work, 16*: 298–309. doi: 10.1111/j.1365-2206.2010.00741.x

Wilson, K., Sinclair, I., & Gibbs, I. (2000). The trouble with foster care: The impact of stressful 'events' on foster carers. *British Journal of Social Work, 30*, 193–209. doi: 10.1093/bjsw/30.2.193

Wunderink, A. (2017). *Factsheet gezinshuizen 2016*. De Glind: Gezinspiratieplein.

Appendix I
Kijkkader

STAP	Actie	Resultaat
Stap 1	<u>Kijkkader vaststellen</u> : vanuit de bestudering van: literatuur en vanuit een eerste ruwe observatie van de transcripten.	<p>Voorlopig kijkkader:</p> <ul style="list-style-type: none"> - (Gedeelde) besluitvorming <p>Van daaruit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Afstemmingen - Mate van betrokkenheid BO
Stap 2	<u>Kijkkader operationaliseren</u> : Het kijkkader wordt gedefinieerd. Welke interacties moeten worden geselecteerd? Hiernaast een voorbeeld van een kijkkader.	<p>De gezinshuisouder komt met de BO in een besluitvormend gesprek.</p> <p>Onder ‘(gedeelde) besluitvorming’ verstaan we: momenten in een gesprek waarop een besluit wordt genomen over de jongere. Te denken valt aan onderwerpen rondom bezoeken, vergaderingen op school en andere activiteiten.</p> <p>Vervolgens wordt er gekeken naar:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Wat voor onderwerp is het? ➤ Hoe betrokken is de biologische ouder? ➤ Hoe moeilijk is het besluit dat wordt genomen?

Stap 3	<u>Kijkkader toepassen:</u> er wordt gekeken of de kijkkader gevuld kan worden vanuit de transcripten en of het kijkkader helder genoeg is.	Met Martine Noordegraaf (projectleider RAAK-project) ga ik oefenen om met de kijkkaders te werken. Daarnaast worden fragmenten bekeken en gekeken of zij stroken met het geformuleerde kijkkader of dat deze aangepast of aangescherpt moeten worden. Deze bijeenkomsten verhogen de intersubjectiviteit.
Stap 4	<u>Kijkkader evalueren:</u> op basis van stap 3 gaan er keuzen gemaakt worden ten aanzien van het kijkkader: heeft het kijkkader aanscherping nodig? Levert het te weinig op? Zijn er nog groepen interacties in de restcategorie die een eigen kijkkader rechtvaardigen?	
Stap 5	<u>Collecties vormen:</u> De fragmenten worden geselecteerd en in categorieën verdeeld in een daarvoor bestemde matrix.	Per categorie wordt geturfd hoe vaak de afstemming en mate van betrokkenheid BO voorkomt.
Stap 6	<u>Analyseren:</u> van de collecties is een overzicht gemaakt van vaardigheden en handelingen die per categorie verschijnen in de interacties.	Per categorie worden verschillen en/of patronen aangegeven om van daaruit handvaten aan te reiken aan de praktijk.
Stap 7	<u>Rapporteren:</u> per categorie wordt een verslag gemaakt en meegenomen in de resultaten.	De rapportage komt terug in de masterthesis.

Appendix II

Definities afstemmingen en mate van betrokkenheid van BO

Afstemming tussen gezinshuisouder en BO, waarin

Praktische afstemming: het gaat over hoe iets tot stand gaat komen

Afstemming over roldifferentiatie: het gaat over wie er wordt aangewezen om een bepaald initiatief/activiteit te nemen met betrekking tot de jongere.

Normatieve afstemming: het gaat over hoe men tegen het onderwerp aankijkt.

Interactie tussen gezinshuisouder en BO, waarin

Medegedeeld: een ouder zijn/haar besluit mededeelt zonder enige consensus toe te laten.

Uitgevraagd: een ouder vraagt naar de mening of om toestemming van de ander om vervolgens een besluit te nemen.

Gezamenlijk besloten: beide opvoeders hun meningen naar voren brengen, zodat er aan de hand van elkaars argumenten een besluit wordt genomen.

Appendix III

Besluitvormde gespreksmomenten per casus (zie thesis Safe Assignment).

Appendix IV

Interdisciplinariteit

Deze studie richt zich op de communicatie tussen gezinshuisouders en biologische ouders (BO), waarbij ik me specifiek ga focussen op het verloop van de gesprekken en hoe BO betrokken worden in de besluitvorming.

Mesosysteem

Een goede samenwerking tussen BO en professionele opvoeders komt het welzijn van de jongere ten goede. Zo kan een goede samenwerking tussen pleegouder en BO ervoor zorgen dat de jongere zich sociaal beter kan integreren (Holtan, 2008) en dat de jongere zich veilig voelt (Andersson, 2009). Jongeren vinden het fijn als professionele opvoeders de hand uitsteken richting hun BO en als er goede communicatie is (De Gier, 2018).

Echter, de relatie tussen BO en de pleegouder kan soms ook problematisch zijn, bijvoorbeeld door agressieve BO (Wilson, Sinclair, en Gibbs, 2000) of alcohol- of mentale problemen, wat de samenwerking tussen BO en professionele opvoeders gecompliceerd maakt (Hedin, 2015). Een moeizame relatie tussen BO en professionele opvoeders zorgt vaak bij jongeren voor meerdere problemen, die zelfs kunnen leiden tot een breakdown. Andersom kan de jongere ook invloed uitoefenen op het contact tussen zijn BO en zijn gezinshuisouders.

Exosysteem

Het contact tussen BO en gezinshuisouders kan bemiddeld worden door een voogd of een sociaal werker. Hedin (2015) meldde al dat zij zeker aan het begin van de relatie een belangrijke rol kan spelen in het contact om duidelijke verwachtingen en voorwaarden te scheppen. Sociaal werkers kunnen ook in het persoonlijke contact met de gezinshuisouders of BO een rol spelen.

Macrosysteem

In de pleegzorg heerst er een scheve balans tussen de BO en de pleegouders. BO worden gezien als de ouders met minder ouderlijke competenties (Budd & Holdsworth, 1996). Gezinshuisouders kunnen als rolmodel dienen. BO observeren en kopiëren de effectieve manier van opvoeden (Gerring et al., 2008).

Referenties

Andersson, G. (2009). Foster children: A longitudinal study of placements and family relationships. *International Journal of Social Welfare, 18(1)*, 13–26. doi: 10.1111/j.1468-2397.2008.00570.x

Budd, K. S., & Holdsworth, M. J. (1996). Issues in clinical assessment of minimal parenting competence. *Journal of Clinical Child Psychology, 25(1)*, 2-14.

De Gier, R. J., E. (2018). *Relational Bonds regarding Professional Parents and Birthparents: Perspective of Adolescents in Family Treatment Homes*. (Masterthesis). Utrecht: Universiteit Utrecht.

Gerring, C. E., Kemp, S. P., & Marcenko, M. O. (2008). The Connections Project: A relational approach to engaging birth parents in visitation. *Child Welfare League of America, 87(6)*, 5–30.

Hedin, L. (2015). Good relations between foster parents and birth parents: A Swedish study of practices promoting successful cooperation in everyday life. *Child care in practice, 21(2)*, 177-191. doi: 10.1080/13575279.2015.1005574

Holtan, A. (2008). Family types and social integration in kinship foster care. *Children and Youth Services Review, 30*, 1022–1036. doi:10.1016/j.chilyouth.2008.01.002

Wilson, K., Sinclair, I., & Gibbs, I. (2000). The trouble with foster care: The impact of stressful 'events' on foster carers. *British Journal of Social Work, 30*, 193–209. doi: 10.1093/bjsw/30.2.193

